

Оңтүстік Қазақстан Мемлекеттік Фармацевтика
Академиясы

“Гигиена-1 және эпидемиология” кафедрасы

Тақырыбы: Тұрғындардың санитарлық-
эпидемиологиялық сауаттылығы саласындағы
ҚР азаматтарының құқықтары мен міндеттері

Орындаған: Абдырахманова Б

Тобы: 504 МПД

Қабылдаған: Бұхарбаев Е

Жоспар

- Кіріспе
- Негізгі бөлім
- Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етудің принциптері
- Санитарлық эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз етуге азаматтардың қатысу құқығы
- Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары
- Қорытынды
- Пайдаланылған әдебиет

Кіріспе

- Халықтың мәдениетін көтеруге және аурулардың профилактикасына бағытталған гигиеналық тәрбиелеу мен оқыту жаппай, кешенді және үздіксіз сипатқа ие болуға тиіс.

Гигиеналық тәрбие мен оқыту:

балаларды тәрбиелеу, мектеп оқушылары мен жеткіншектерді, студенттерді оқыту, әртүрлі бағдар мен деңгейдегі мамандарды даярлау мен қайта даярлау процесінде;

медициналық және гигиеналық білімді бұқаралық ақпарат құралдары арқылы насихаттау жолымен жүзеге асырылады.

Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етудің принциптері

- Қазақстан Республикасының Конституциясы, "Қазақстан Республикасында халық денсаулығын сақтау туралы" Заң, осы Заң, айналадағы орта мен халықтың денсаулығын сақтау жөніндегі өзге де заң құжаттары санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылық саласындағы қатынастарды реттеудің құқықтық негізі болып табылады. Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етудің принциптері:

Ұйымдық, экономикалық, құқықтық және тәрбиелік сипаттағы шаралар кешенін жүргізумен қамтамасыз етілетін азаматтардың денсаулығын, тіршілік ортасының қолайлылығы мен санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қорғау құқын жүзеге асыру;

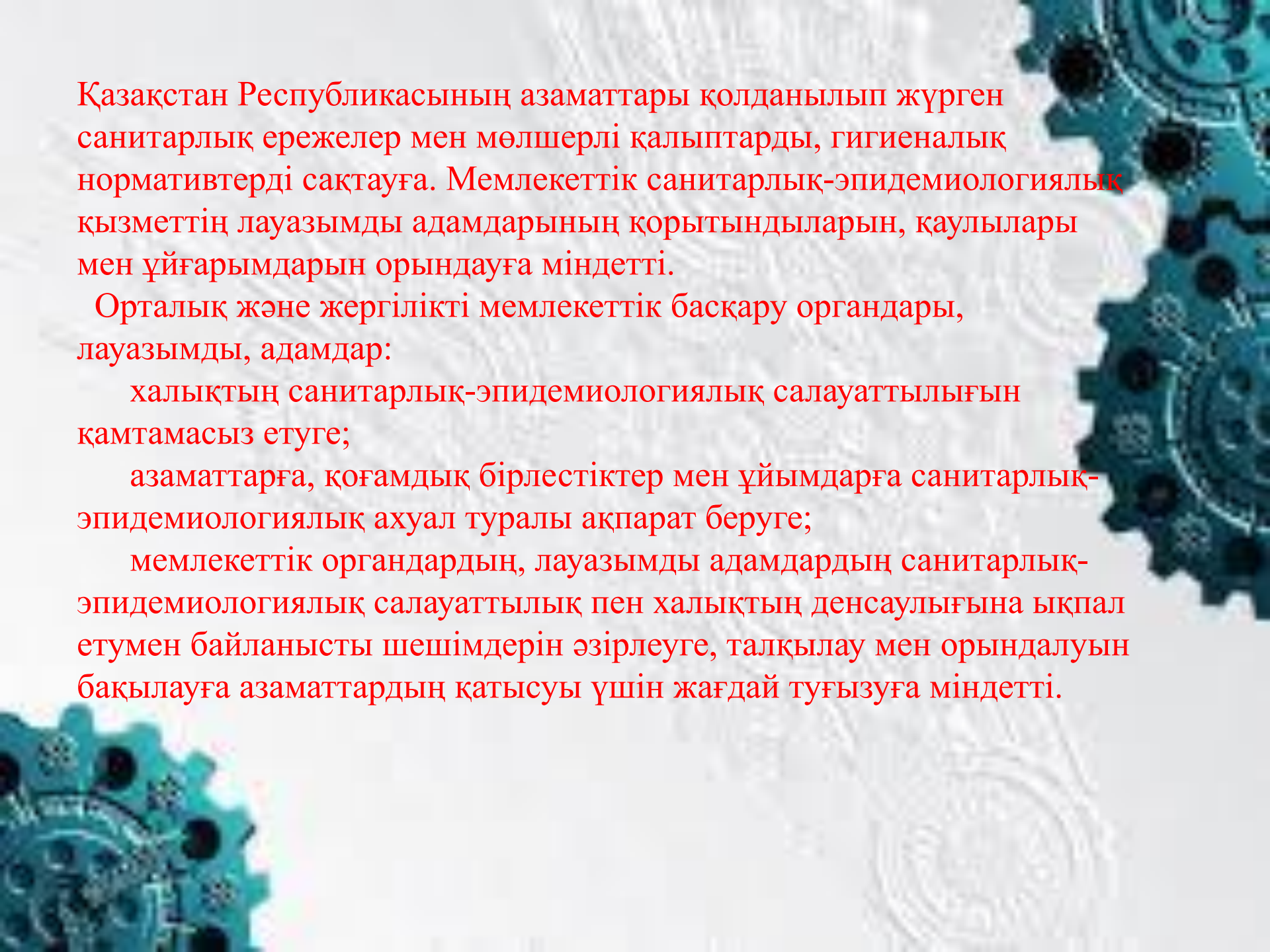
айналадағы орта факторларының халықтың денсаулығына зиянды әсер етуін болдырмау жөніндегі қызметінің ескертпелігі;

халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы жариялылық болып табылады.

Санитарлық эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз етуге азаматтардың қатысу құқығы

- Қазақстан Республикасының әрбір азаматының, факторлары қазіргі және болашақ ұрпақтың денсаулық жағдайына жарамсыз әсер етпеуге тиіс тіршілік ортасы қолайлылығына құқығы бар. Санитарлық-эпидемиологиялық жағдай туралы дұрыс ақпарат алуға мемлекеттік басқару органдары, лауазымды адамдар қабылдағыш шешімдерді, егер бұл шешімдер санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылық пен халықтың денсаулығына ықпал етумен байланысты болса, әзірлеуге, талқылауға және бұлардың орындалуын бақылауға қатысуға әрбір азаматтың құқығы бар.

The background features a light blue and white color scheme. On the right side, there are several interlocking gears in shades of teal and blue. A faint, circular watermark is visible in the center of the page, containing text in a circular arrangement. The main text is in a red, sans-serif font.

Қазақстан Республикасының азаматтары қолданылып жүрген санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді сақтауға. Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің лауазымды адамдарының қорытындыларын, қаулылары мен ұйғарымдарын орындауға міндетті.

Орталық және жергілікті мемлекеттік басқару органдары, лауазымды, адамдар:

- халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етуге;

- азаматтарға, қоғамдық бірлестіктер мен ұйымдарға санитарлық-эпидемиологиялық ахуал туралы ақпарат беруге;

- мемлекеттік органдардың, лауазымды адамдардың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылық пен халықтың денсаулығына ықпал етумен байланысты шешімдерін әзірлеуге, талқылау мен орындалуын бақылауға азаматтардың қатысуы үшін жағдай туғызуға міндетті.

Орталық мемлекеттік басқару органдарының жүргізуіне:

мемлекеттік басқару органдарының санитарлық заңдарды орындауға байланысты қызметіне басшылық жасау және олардың өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;

санитарлық -эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік саясатты қалыптастыру, республикалық және аймақтық бағдарламаларды әзірлеу;

Қазақстан Республикасының Заңдары мен басқа да нормативтік құжаттарының жобаларын жасау;

мемлекеттік шекараны аса қауіпті және басқа да карантинді жұқпалы аурулардың еніп кетуі мен таралуынан қорғау;

Қазақстан Республикасы аумағында жұқпалы аурулар мен адамдар улануының таралуын болдырмауға және жоюға байланысты халықтың тұруы мен шаруашылық қызметтің айрықша жағдайлары және режимдерін белгілеу мен тоқтату;

халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыру жатады.

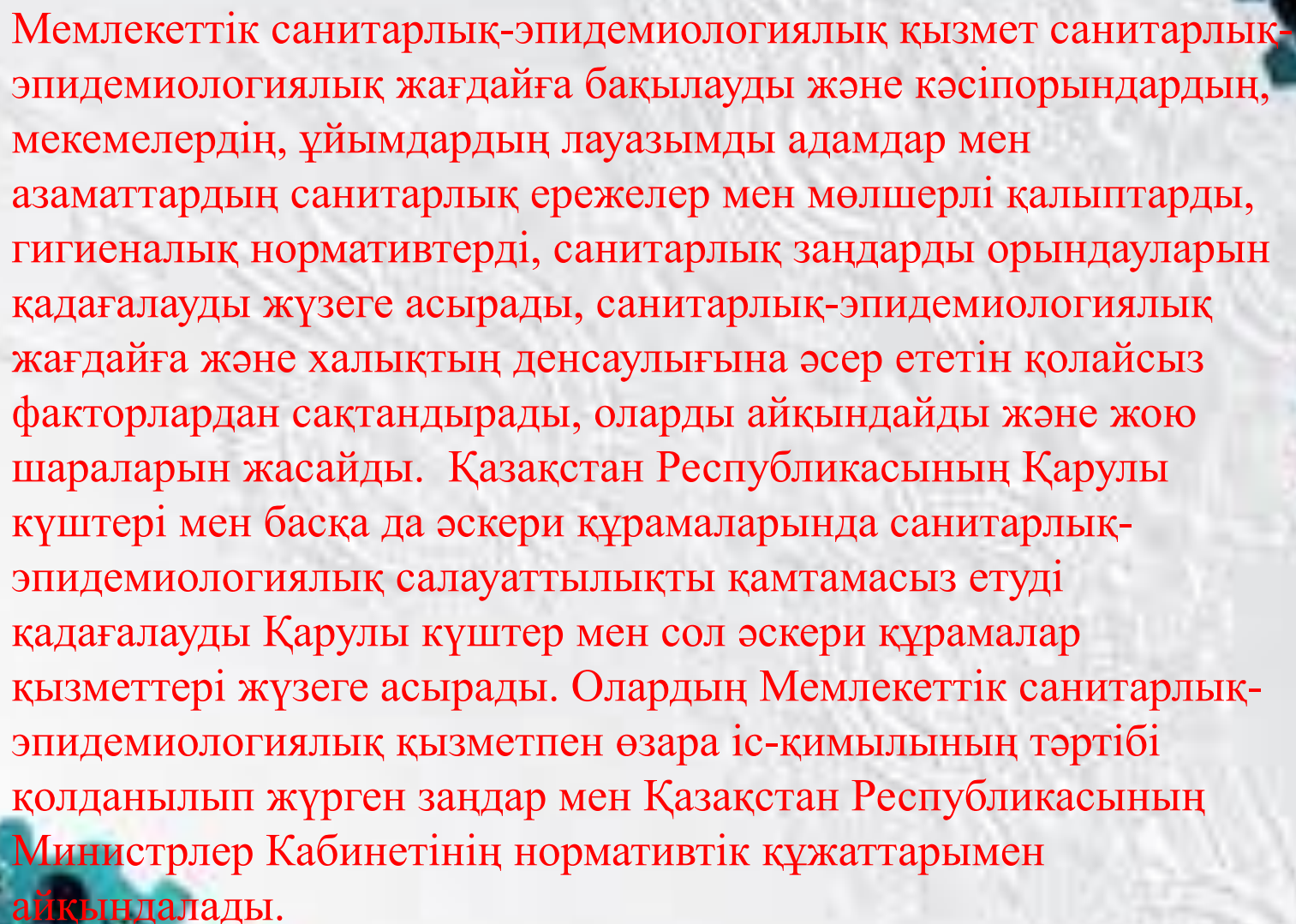
Жергілікті өкілді және атқару органдары олардың санитарлық-эпидемиологиялық қарсы шараларды жүргізу және санитарлық заңдарды сақтауы жөнінде заңды ұйымдар мен нақты тұлғаларға басшылықты жүзеге асырады және азаматтардың денсаулығын қорғауға, тіршілік ету ортасының қолайлылығына байланысты құқықтарын қорғауды, олардың денсаулығына келтірілген зиянды өтеуді қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметі

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметі Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігері басқаратын және төменгілері жоғары тұрғандарына бағынышты органдар мен мекемелердің бірыңғай орталықтандырылған жүйесі болып табылады.

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің басқару тәртібін Қазақстан Республикасының Министрлер Кабинеті айқындайды.

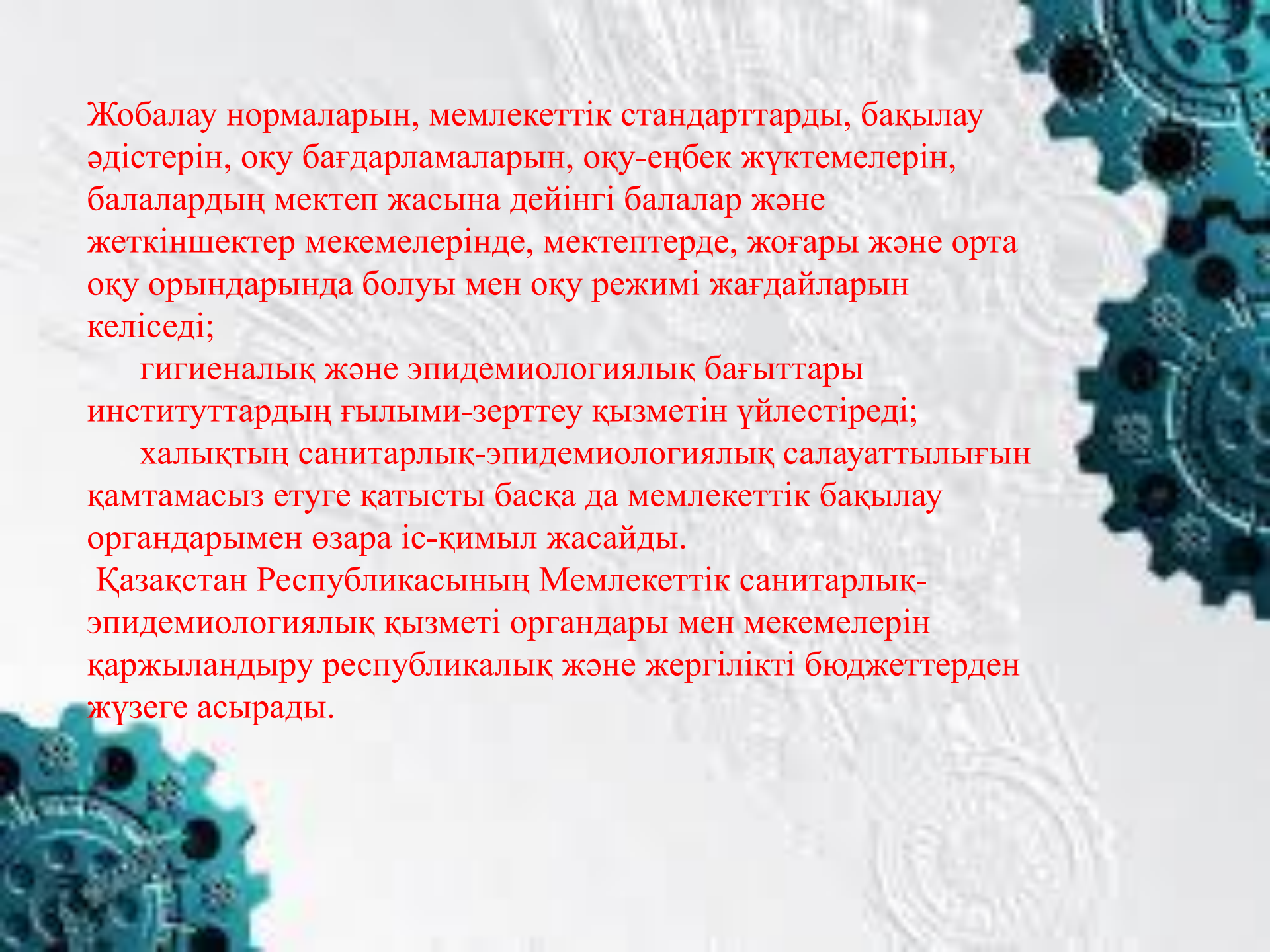

The background features a light blue and white color scheme. On the right side, there are several interlocking gears in shades of teal and blue. In the bottom left corner, there is a faint, circular emblem or seal. The text is written in a red, serif font and is centered on the page.

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызмет санитарлық-эпидемиологиялық жағдайға бақылауды және кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың лауазымды адамдар мен азаматтардың санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді, санитарлық заңдарды орындауларын қадағалауды жүзеге асырады, санитарлық-эпидемиологиялық жағдайға және халықтың денсаулығына әсер ететін қолайсыз факторлардан сақтандырады, оларды айқындайды және жою шараларын жасайды. Қазақстан Республикасының Қарулы күштері мен басқа да әскери құрамаларында санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз етуді қадағалауды Қарулы күштер мен сол әскери құрамалар қызметтері жүзеге асырады. Олардың Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметпен өзара іс-қимылының тәртібі қолданылып жүрген заңдар мен Қазақстан Республикасының Министрлер Кабинетінің нормативтік құжаттарымен айқындалады.

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің міндеттері

- Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызмет:
 - Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауды жүзеге асырады;
 - мемлекеттік органдардың қарауына халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету жөніндегі мәселелерді ұсынады;
 - санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз етуге қатысты мемлекеттік бағдарламаларды жасауға қатысады;
 - санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді бекітеді;
 - санитарлық-эпидемиологиялық сақтандыруды (мониторингті) жүзеге асырады, есеп пен статистика жүргізеді;
 - гигиеналық оқыту өткізеді және салауатты өмір салтын насихаттайды;
 - санитарлық-эпидемиологиялық сараптауды ұйымдастырады;

Жобалау нормаларын, мемлекеттік стандарттарды, бақылау әдістерін, оқу бағдарламаларын, оқу-еңбек жүктемелерін, балалардың мектеп жасына дейінгі балалар және жеткіншектер мекемелерінде, мектептерде, жоғары және орта оқу орындарында болуы мен оқу режимі жағдайларын келіседі;

гигиеналық және эпидемиологиялық бағыттары институттардың ғылыми-зерттеу қызметін үйлестіреді;

халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етуге қатысты басқа да мемлекеттік бақылау органдарымен өзара іс-қимыл жасайды.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметі органдары мен мекемелерін қаржыландыру республикалық және жергілікті бюджеттерден жүзеге асырады.

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар

- Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:
 - Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігері және оның орынбасарлары;
 - аумақтардың Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерлері мен олардың орынбасарлары;
 - басқармалар бастықтары, бөлімдердің, бөлімшелердің, лабораториялардың меңгерушілері, санитарлық дәрігерлер мен эпидемиолог-дәрігер, санитарлық дәрігерлердің және эпидемиолог-дәрігерлердің көмекшілері жатады.

Халықты санитарлық-эпидемиологиялық салауаттандыруды ақпараттық қамтамасыз ету

- Халықты санитарлық-эпидемиологиялық салауаттандыруды ақпараттық қамтамасыз етуді мемлекеттік және салалық есептеу және есеп беру нысандары, сондай-ақ Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қорғау органдары мен мекемелерінің сұрауы бойынша кәсіпорындар, ұйымдар, мекемелер беретін қосымша ақпарат негізінде Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызмет жүзеге асырады. Санитарлық-гигиеналық нормалаудың міндеттері:
 - тіршілік ортасының халық денсаулығына әсер ету факторларын бағалаудың өлшемдерін жасау;
 - тіршілік ортасының адам организміне химиялық, биологиялық, физикалық және радиациялық әсер етуінің кешенді және жекелеген факторларының неғұрлым тиімділігін немесе рұқсат етілген шегінің, көлемін, деңгейін, шоғырлануын анықтау болып табылады.

Санитарлық-гигиеналық ережелер мен мөлшерлі қалыптар, гигиеналық нормативтер. Оларды жасаудың, бекітудің және қайта құрудың тәртібі

- Гигиеналық нормативтер жалпы мемлекеттік болып табылады. Санитарлық-гигиеналық ережелер мен мөлшерлі қалыптар республикалық, аймақтық және жергілікті болып бөлінеді.

Санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді ғылыми зерттеу институттары, санитарлық-эпидемиологиялық станциялар және басқа да мамандандырылған мекемелер жасайды.

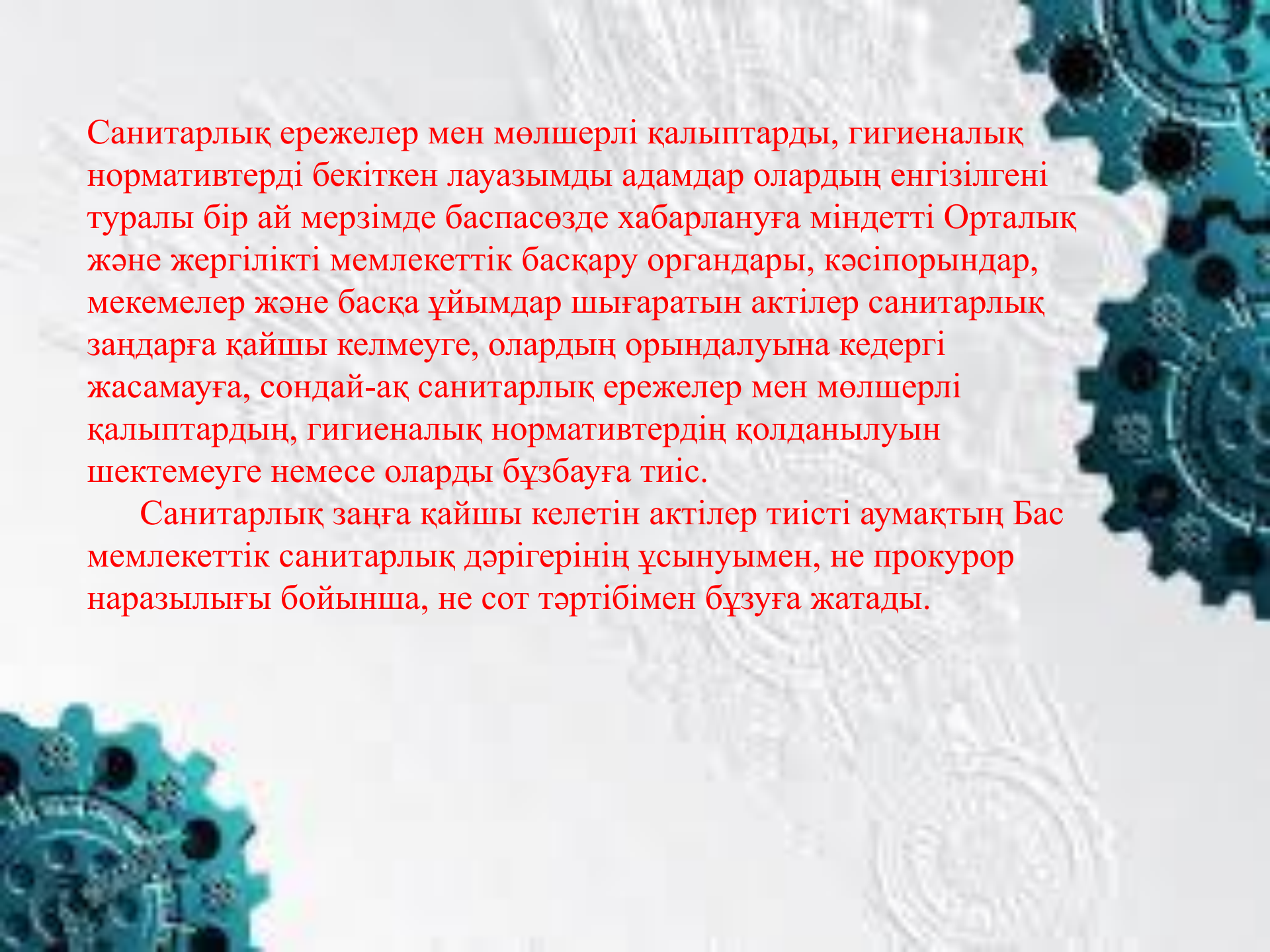
Республикалық және аймақтық санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігері бекітеді.

Санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптар, гигиеналық нормативтер және ғылыми және практикалық мәліметтер пайда болған кезде оқтын-оқтын қайта қаралып отырады.

Халықаралық санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігері күшіне енгізеді.

Санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптар, гигиеналық нормативтер міндетті жариялануға және еркін таратылуға жатады.

Санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптарды, гигиеналық нормативтерді бекіткен лауазымды адамдар олардың енгізілгені туралы бір ай мерзімде баспасөзде хабарлануға міндетті Орталық және жергілікті мемлекеттік басқару органдары, кәсіпорындар, мекемелер және басқа ұйымдар шығаратын актілер санитарлық заңдарға қайшы келмеуге, олардың орындалуына кедергі жасамауға, сондай-ақ санитарлық ережелер мен мөлшерлі қалыптардың, гигиеналық нормативтердің қолданылуын шектемеуге немесе оларды бұзбауға тиіс.

Санитарлық заңға қайшы келетін актілер тиісті аумақтың Бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің ұсынуымен, не прокурор наразылығы бойынша, не сот тәртібімен бұзуға жатады.

Санитарлық-эпидемиологиялық сараптау және оның міндеттері

- Санитарлық-эпидемиологиялық сараптау халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз етудің құрамдас бөлігі болып табылады. Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің органдары мен мекемелері жүргізеді және:
 - тіршілік ортасындағы объектілердің санитарлық-эпидемиологиялық ахуалға, халықтың денсаулығына әсерін кешенді бағалау;
 - адамдардың сырқаттануы және улануының пайда болу себептері мен жағдайларын зерттеу;
 - шаруашылық немесе өзге қызмет барысында қабылданған шешімдердің санитарлық-гигиеналық ережелер мен мөлшерлі қалыптарға, гигиеналық нормативтерге сәйкестігін бағалау міндеттерін иеленеді.

Санитарлық-эпидемиологиялық сараптау объектілері

- Санитарлық-эпидемиологиялық сараптауға:
 - өнеркәсіптік және азаматтық мақсаттағы объектілерді техникалық-экономикалық негіздеу, құрылысын жобалау мен қайта құру;
 - санитарлық-эпидемиологиялық сараптау мен халық денсаулығының ахуалын, жағдайын бақылау материалдары, кәсіптік және тамақтық улануларды, жұқпалы аурулармен сырқаттану жайттарын, төтенше санитарлық-эпидемиологиялық асқынуларды тексеру;
 - ережелерінің халық денсаулығына тікелей немесе жанама түрде қатыстылығы бар заңдар және басқа да заң құжаттарының жобалары;
 - топыраққа, су қоймаларына, атмосфералық ауаға химиялық, биологиялық, токсикологиялық, радиологиялық және пестицидтік салмақ түсіру бойынша материалдар;
 - жаңа өнімдер мен технологиялар;

азық-түлік шикізаты және тамақ өнімдері, ауызсу, құрылыс материалдары, халық тұтынатын тауарлар;

халықтың жекелеген топтарының еңбек, демалыс, тұрмыс пен тәрбие және оқу жағдайы;

радиоактивті, уландырғыш және биологиялық заттарды тасымалдаудың жағдайы жатады.

Жобалар:

әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларының, өндірістік күштерді дамыту мен орналастыру схемаларының, қаладағы және селолық елді мекендердің бас жоспарларының;

зиянды заттарды атмосферадағы ауада тарату мен су қоймаларына тастаудың рұқсат етілген шегінде құрылыс жүргізу және технологиялық жобалау нормалары;

өндірістік және азаматтық мақсаттағы объектілер мен олардың іске қосу кешендерінің құрылысын жүргізу мен қайта құру;

балалар мен жеткіншектердің оқу-еңбек жүктемесі мен оқытудың, тәрбиелеудің, еңбек етуінің, тамақтануының, демалысының режимін тәртіптейтін нормативтік-техникалық құжаттамалар жатады.

Міндетті санитарлық-эпидемиологиялық сараптау

- Орталық және жергілікті мемлекеттік басқару органдары санитарлық-эпидемиологиялық сараптауды:
 - атом энергетикасы мен өнеркәсібі объектілерін, курорттық аймақ объектілерін, заттардың рұқсат етілген шектегі шоғырланулары, әсер етуінің бағдарлы қауіпсіздік деңгейлері болмаған және олардың әдістері айқындалған реттерде айналадағы ортаға химиялық және биологиялық заттар тарататын объектілерді орналастыру;
 - экологиялық зілзала аймақтарындағы объектілерді, баламалары жоқ жаңа технологиялық процестегі объектілерді орналастыру, қайта құру және ұлғайту;
 - референдумда халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттандыру мүддесін қозғайтын мәселелерді талқылау кезінде жүргізуге міндетті.

Қорытынды

- Халықтың денсаулығын қорғау, жұқпалы және паразиттік ауруларды болдырмау, кәсіптік аурулар мен уланулардың, бақытсыз оқиғалардың алдын алу, еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың қызметкерлері мен азаматтары алдын ала және мерзімдік бақылаулардан, арнайы медициналық тексерулерден өтеді.

Өндірістік зиянды факторлардың, алдын ала және мерзімдік медициналық бақылаулардан өтуге міндетті мамандық иелері, халықтың жекелеген топтарының тізбесін Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрі белгілейді.

Кәсіпорындардың, мекемелер мен ұйымдардың лауазымды адамдары алдын ала немесе мерзімдік медициналық тексерулерден өтпеген немесе денсаулығына байланысты жұмысқа жарамсыз деп танылған адамдарды жұмысқа жібермейді.

Пайдаланылған әдебиет

- Еңбек гигиенасы бойынша тәжірбиелік сабақтардың жеке құралы: Оқу құралы Тоғызбаева К.К. Алматы 2010 жыл-366 бет.
- 2. Жарылқасын Ж.Ж. Өндірістік токсикология негізі. Оқу әдістемелік құрал. Қарағанды КММАбаспаханасы. 2007 жыл-80 бет.
- 3. Сараубаева Е.Н. Жакенова С.Р. Шинатаева Н.У. Жарылқасын Ж.Ж жалпы және жеке еңбек гигиенасы бойынша есептер жинағы. Оқу әдістемелік құрал. Қарағанды КММА баспаханасы. 2007 жыл-44 бет.
- 4. Бейнетерминалдармен жұмыс істеу кезіндегі еңбек гигиенасы. Оқу әдістемелік құрал. Тоғызбаева К.К.-Алматы. 2010 жыл- 85 бет.
- 5. Жеке өнеркәсіп салаларындағы еңбек гигиенасы. Оқу-әдістемелік құрал. Тоғызбаева К.К.-Алматы. 2010 жыл-28 бет.